

Akkoriban csöndes volt az ünnep

Bárdosi Istvánné – Juliska néni – Pécssett él. Azok közé az asszonyok közé tartozik, akik élénken és szívesen emlékeznek még a hatvan évvel korábbi cigánytelepi karácsonyokra...

– Tudod kislányom, ahogyan idősödik az ember, egyre élesebben emlékezik a múltra, a gyerekkora egyre elevebb, miközben azt, hogy mit csinált néhány nappal vagy órával korábban, gyakran elfelejti. A karácsonyokra meg mindenki emlékszik, ha gazdag volt, ha szegény. Olyan kevés alkalom volt ünnepelni akkoriban...

A karácsonyra mindig izgatottan készülődünk. Édesanyám hosszan követte a teherautót és összeszedte a cukorrépákat, amik lehullottak róla. Lemos-ta, lereszelte és bele tette egy fazékba. Addig főzte, amíg sárga nem lett és sűrű, amíg amolyan cukorrá nem vált. Ekkor egy zsírozott deszkára öntötte, meghűtötte és utána kockákra vágta. Később színes krepp papírt darabolt fel, a széleit becakkozta, és abba csomagolta ezeket a kockákat. Nekünk ez volt a szaloncukor. Cigányalmák (az apró piros almát hívták mifelénk így), diók, és pattogatott kukoricából fűzött láncok kerültek nálunk a fára. Édesanyánk pedig szalmából fűzött olyan láncszerű díszet, ami úgy tudott csillogni, amikor meggyújtotta a lámpát, hogy csoda. Órákat töltöttünk el azzal – de olyan is volt ám, hogy napokon át készül-tünk rá –, hogy ezek a díszek meglegyenek. A fára azonban nem mi tettük fel.

Egy szoba-konyhás kunyhóban éltünk. Amíg nagyon kicsik voltunk, elaltatott minket édesanyám, mi-kor már nagyobbak lettünk, átküldött minket a szom-

szédba. Mire visszajöttünk, vagy felébredtünk, addigra kész volt a karácsonyfánk. Csak gyönyörködtünk benne, hosszú percekig. A frissen felsikált szobában édesanyám mezítláb elment a fáig, mintha a Jézuska járna ott. Mi mind *letérdepeltünk a fa köré és imádkoztunk*. Nem mentünk templomba, mert az messze volt.

A vacsora ünnepi volt. *Tyúkleves, töltött káposzta, sült hús!* A cigányok akkoriban még nem csináltak rántott húst, csak akkor ettek olyat, ha vásárba mentek, ott ettek olyat. Nagyon hosszan kellett spórolni – megkoplaltuk –, hogy ilyen fejedelmi vacsorára fussa.

Apám vett ilyenkor egy liternyi pálinkát, de voltak évek, amikor még fél liter se telt ki. Nem mintha ivós lett volna. Azért kellett az, mert ha jöttek köszönteni reggel, azzal kellett kínálni a férfiakat. Szégyen lett volna, szégyen volt, ha nincs. A szentestén mindenkinek kellett egy kis *sült tökö*t enni, ha szerette, ha nem. Muszáj volt egy falatot annak is enni, aki egyébként visolygott tőle. Az öregek szerint, aki olyankor eszik, annak a torka sose fog fájni. No, nekem soha nem is fájt akkoriban!

Nem volt szokás az idősek között az ajándékozás. A gyerekek cukorkát kaptak, jobb évben pedig mézesfigurát. Ezeket is a fára akasztották.

Csőndes karácsonyok voltak azok, nem ilyen csillogósak, hangosak. Nem az ajándékok tették ünneppé, hanem talán maga a készülődés. Máskor is együtt voltunk, de aznapra valahogy még a legráncosabb cigányember is megszépült. Napokon át csak mosolyogtunk egymásra.

Varga Ilona

Kovács József Hontalan verse

Univerzumból tiszta lény

hideg jön
s karácsonyi
hó

borjakkal
báránnyokkal
a jászol

s pásztorok
királyok
jönnek

derengő
csillag
gyapjú ködben

s gyöngy
párában
omol a hó

omol
fenyőkre
keresztekre

csengettyű
minden
pehely

dárdák
zörögnek
kisdedekre

zörög
az idő
Heródesedve

a víz
beáll
s jegek jönnek

a pólusok
mint égföld
összeérnek

üvegként
zörögnek
az elemek

s megváltó jön
Univerzumból
tiszta lény

mi urunk
Jézus
Krisztus

Kovács József Hontalan cigány költő,
Mohácson él és alkot.